

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. ศูนย์ข้อมูลภาคตะวันออกเฉียง สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
2. การวิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์ข้อมูลภาคตะวันออกเฉียง สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา

ศูนย์ข้อมูลภาคตะวันออกเฉียง สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา เกิดจากความพยายามของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ต้องการแสวงหาความร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยในภูมิภาค จึงเกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค หรือที่เรียกว่า ข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (Provincial University Library Network = Pulinet) ก่อตั้งคณะทำงานสร้างฐานข้อมูลท้องถิ่น (ชื่อในขณะนั้น) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคได้รวบรวมทรัพยากรสารสนเทศ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนรองรับการศึกษาเกี่ยวกับท้องถิ่น ในเชิงบูรณาการ และเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ที่มุ่งเน้นการกระจายความเจริญสู่ชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการกระตุ้นให้ห้องสมุดและมหาวิทยาลัย มีบทบาทในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนด้วย เพราะหากมหาวิทยาลัยใดมีข้อมูลท้องถิ่นมากย่อมจะมีบทบาทต่อชุมชนมากขึ้น ที่สำคัญที่สุดคือ การมีข้อมูลท้องถิ่นนั้นถือเป็นการสร้างเอกลักษณ์ทางข้อมูลให้แก่ มหาวิทยาลัยนั้น อีกประการหนึ่งคือ ในการจัดสร้างฐานข้อมูลท้องถิ่นนั้นเป็นการทำให้ห้องสมุดมีบทบาทสำคัญ ในเครือข่ายสารสนเทศ เนื่องจากห้องสมุดแต่ละแห่งจะเป็นแหล่งข้อมูลเฉพาะด้านที่ช่วยให้สถาบันอื่น ๆ ในเครือข่ายใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ (โครงการสำรวจแหล่งสารสนเทศท้องถิ่น. 2537 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ดังนั้น คณะทำงานสร้างฐานข้อมูลท้องถิ่น เปลี่ยนชื่อเป็นคณะทำงานข้อมูลท้องถิ่น เมื่อปี พ.ศ. 2536 (สุวนา ทองสีสุขไส และอัจฉรา จันทสุวรรณ. 2539 : 11) จึงมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การจัดตั้งข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคเกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ได้อย่างลึกซึ้ง และมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา จึงได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลภาคตะวันออกเฉียง ขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2535 เพื่อรวบรวม จัดระบบและให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับภาคตะวันออกเฉียง (คณะทำงานข้อมูลท้องถิ่น ข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค. 2542 : 43) ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 เมื่อการพัฒนา

ของระบบการบันทึกสารสนเทศ เพื่อการศึกษา ค้นคว้าเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว มหาวิทยาลัยบูรพา เห็นความสำคัญของห้องสมุดในฐานะที่เป็น ศูนย์บริการทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้า วิจัย ของนิสิต และรองรับการขยายตัวของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีการเปิดสอนสาขาวิชาใหม่ ๆ และรับนิสิตเข้าศึกษาในระดับต่าง ๆ เพิ่มขึ้นทุกปี มหาวิทยาลัยบูรพาจึงเสนองบประมาณในการก่อสร้างอาคาร สำนักหอสมุดหลังใหม่ขึ้น เพื่อทดแทนอาคารหลังเดิมซึ่งคับแคบไม่เพียงพอต่อการขยายตัวของมหาวิทยาลัยในด้านต่าง ๆ อาคารหลังใหม่นี้ มีลักษณะเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กสูง 7 ชั้น พื้นที่ใช้สอยทั้งสิ้น 11,500 ตารางเมตร งบประมาณการก่อสร้างจำนวน 109,640,000 บาท เป็นอาคารสำนักหอสมุดที่ทันสมัย มีเทคโนโลยีสมัยใหม่ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการให้บริการแก่นิสิตและคณาจารย์ของมหาวิทยาลัย (สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา. 2545 : 5) ภายหลังจากย้ายมาอยู่อาคารหลังใหม่นี้ ได้นำทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับภาคตะวันออกเฉียงใต้ แก่ หนังสือ วิทยานิพนธ์ กฤตภาค จุลสาร มาจัดเก็บบนชั้น 5 โดยมีห้องสำหรับจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะ ชื่อว่า ห้องศูนย์ข้อมูลภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีเนื้อที่ 81 ตารางเมตร (ที่ระลึกในพิธีเปิดอาคารเทพรัตนราชสุดา มหาวิทยาลัยบูรพา วันเสาร์ที่ 16 ธันวาคม 2538. 2538 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) และอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายส่งเสริมการใช้บริการ

ขอบเขตของข้อมูลภาคตะวันออกเฉียงใต้

ข้อมูลภาคตะวันออกเฉียงใต้ หมายถึง ข้อมูลที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย ทุกสาขาวิชาใน 8 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ฉะเชิงเทรา จันทบุรี ระยอง ปราจีนบุรี สระแก้ว นครนายก และตราด ดังนี้ (ศูนย์ข้อมูลภาคตะวันออกเฉียงใต้. 2544 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

1. หนังสือทั่วไปที่มีเนื้อหาทางด้านวิชาการ และระบุเป็นจังหวัดต่าง ๆ ใน 8 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงใต้ และผลงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยบูรพา
2. วิทยานิพนธ์ที่ทำการศึกษาจากประชากรในเขตพื้นที่ 8 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงใต้ และผลงานวิจัยของบุคลากรในมหาวิทยาลัยบูรพา
3. จุลสารที่มีเนื้อหาข้อมูลเฉพาะเรื่องของภาคตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด
4. กฤตภาค คือบทความจากหนังสือพิมพ์และวารสาร ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ 8 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงใต้

วัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวม จัดระบบ และให้บริการทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภาคตะวันออกเฉียงใต้ ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัย และผู้สนใจ
2. เพื่อสร้างฐานข้อมูลท้องถิ่น โดยรวบรวมสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับภาคตะวันออกเฉียงใต้รวมอยู่ในแหล่งเดียวกัน และปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ

3. เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการข้อมูล ให้สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และสอดคล้องกับความต้องการมากที่สุด

4. เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับภาคตะวันออก

การให้บริการ ผู้ใช้บริการสามารถสอบถาม หรือขอคำแนะนำได้จาก บรรณารักษ์ฝ่ายส่งเสริมการใช้บริการ ชั้น 5 สำนักหอสมุด ซึ่งจะให้บริการดังนี้

1. บริการช่วยค้นคว้าและแนะนำการใช้ศูนย์ข้อมูลภาคตะวันออก
2. บริการยืม-คืน สิ่งพิมพ์ของศูนย์ฯ โดยให้ยืมเพื่อนำไปถ่ายเอกสาร และให้ใช้เฉพาะภายในห้องสมุดเท่านั้น
3. บริการรวบรวมบรรณานุกรมที่เกี่ยวกับภาคตะวันออก
4. บริการห้องอ่าน ศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้ผู้ใช้แจ้งความจำนงขอใช้บริการ โดยการ กรอกแบบฟอร์มขอใช้ห้องศูนย์ข้อมูลภาคตะวันออก

การวิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร

จากหลักฐานพบว่าวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ได้มีการพัฒนามาตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 เริ่มจากนักศึกษาทางด้านวารสารศาสตร์ทำวิจัยโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความสำคัญของข่าว ด้วยการนับบรรทัดของข่าวในหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกันว่า ข่าวในเรื่องเดียวกันนี้ หนังสือพิมพ์ฉบับใดให้ความสำคัญมากน้อยเพียงใด (พัชนี เชมจรรรยา, เมตตา วิวัฒนากุล และถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. 2538 : 212) ต่อมาในราวปี ค.ศ. 1938 ฮาโรลด์ ลาสส์เวลล์ (สายฝน บุษบา. 2542 : 31) ได้นำเอาวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาการศึกษาเรื่องของการสื่อสารมวลชนสมัยนั้น ได้รับการวิเคราะห์อย่างมีแบบแผนภายใต้หัวข้อว่า ใคร พูดยอะไรกับใคร ว่าอย่างไร และได้ผลอย่างไร นับเป็นโครงการใหญ่โครงการหนึ่งในยุคนั้น

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) คือ เทคนิคการวิจัยที่พยายามจะบรรยายเนื้อหาของข้อความหรือเอกสาร โดยใช้วิธีการเชิงปริมาณอย่างเป็นระบบ (Berelson. 1971 : 18) และเน้นสภาพวัตถุวิสัย (Objectively) การบรรยายนี้ เน้นที่เนื้อหาตามที่ปรากฏในข้อความ พิจารณาจากเนื้อหาโดยผู้วิจัยไม่มีอคติหรือความรู้สึกของตนเอง ไม่เน้นตีความหรือหาความหมายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง (Holsti. 1969) ซึ่งสรุปได้ว่าการวิเคราะห์เนื้อหาจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ความเป็นระบบ มีความเป็นสภาพวัตถุวิสัย และอิงกรอบแนวคิดทฤษฎี (สุภางค์ จันทวานิช. 2539 : 144-145) ในทางบรรณารักษศาสตร์ การวิเคราะห์เนื้อหา หมายถึง การพิจารณาว่าเนื้อหาของเอกสารหรือสารสนเทศนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร สาขาวิชาใด และจัดอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาใด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2535 : 19) นอกจากนี้ ประภาวดี สืบสนธิ์

(2524 : 119) ได้อธิบายความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาว่า คือเทคนิควิธีที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ บันทึก เอกสาร ข่าวสาร อย่างมีระบบและมีวัตถุประสงค์ เพื่อแสดงปริมาณการเน้น หรือความถี่ในการสื่อความหมาย โดยผู้วิจัยจะแยกเนื้อหาออกเป็นกลุ่ม และประเมินเนื้อหาตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้น ดังนั้นการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารจึงหมายถึง เทคนิคในการวิจัยที่พิจารณาว่าเนื้อหาของเอกสารนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร โดยวิธีการเชิงปริมาณอย่างเป็นระบบ มีความเป็นสภาพวัตถุวิสัย และอิงระบบแนวคิดทฤษฎี

การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นวิธีการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ศึกษาได้หลายกรณี เช่น การศึกษาเนื้อหาของข่าวสารเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนคติ ความคิด บุคลิกภาพ ความเชื่อ แรงจูงใจ เป้าหมายของผู้ส่งสาร หรือแม้แต่การศึกษาเนื้อหาข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ ในแง่ผลการสื่อสารว่าเนื้อหาของข่าวสารนั้น ๆ มีผลอย่างไร ต่อพฤติกรรมของผู้อ่าน สร้างความเข้าใจอะไรให้แก่ผู้รับสาร (พัชนี เชมจรรรยา, เมตตา วิวัฒนาบุญ และถิรพันธ์ อนุวัชรวิวงศ์. 2538 : 212-213) ในการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะในสาขาที่มีการใช้ข้อมูลเอกสาร เช่น ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วรรณคดี ภาษา นิเทศศาสตร์ การวิเคราะห์เนื้อหา มีบทบาทเด่นในการช่วยบรรยาย หรือแยกแยะสาระ (message) ของข้อความที่ศึกษา (สุภางค์ จันทวานิช. 2539 : 145) การวิเคราะห์เนื้อหาถือว่าการวิจัยประเภทที่ต้องการตรวจสอบสภาพปัจจุบัน โดยอาศัยเอกสารที่ได้บันทึกไว้ (เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. 2522 : 20) ถือเป็นการศึกษาสำรวจเชิงวิเคราะห์ (Survey on analysis study) ซึ่งจะสำรวจและวิเคราะห์เฉพาะเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในเอกสารเท่านั้น (สุรเดช พันธุ์วิเศษ. 2532 : 20) องค์ประกอบที่สำคัญในการวิเคราะห์ คือ ตัวข้อมูล แนวความคิด ในการวิเคราะห์ข้อมูลและประเด็นหรือปัญหาที่วิเคราะห์ เนื่องจากการวิเคราะห์ในเชิงนี้ไม่มีสูตรสำเร็จตายตัวขึ้นอยู่กับการเลือกของผู้วิจัย สิ่งที่ผู้วิจัยควรตระหนักก็คือ การมีกรอบความคิดหรือทฤษฎีที่หลากหลาย จะมีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยวิเคราะห์ข้อมูล ได้ลึกซึ้งและสร้างข้อสรุปที่หนักแน่น (สุภางค์ จันทวานิช. 2539 : 160) ปัจจุบันการวิเคราะห์เนื้อหา สามารถประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งช่วยให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่สะดวกและรวดเร็ว สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ได้ทันตามความต้องการ หรือทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน

องค์ประกอบในการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร อุทุมพร จามรมาน (2531: 11-12) ได้สรุปองค์ประกอบที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารไว้ดังนี้

1. เนื้อหาที่วิเคราะห์ ซึ่งไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปเอกสาร สิ่งพิมพ์เสมอไป
2. วัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์เนื้อหา
3. หน่วยในการวิเคราะห์ อาจได้มาจากการสุ่มจากบันทึก หรือเนื้อหา
4. การสุ่มตัวอย่างและประชากร จำเป็นต้องใช้ความรู้ ความสามารถ จำแนกสิ่งที่เกี่ยวข้องที่จะวิเคราะห์ออกจากสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้อง และทำการสุ่มเนื้อหาสาระสิ่งที่วิเคราะห์ออกมาเท่าที่เวลาและงบประมาณจะอำนวยให้

ขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหา สุภางค์ จันทวานิช. (2539 : 144-145) ได้สรุปขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ดังนี้

1. การตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นสำหรับการคัดเลือกเอกสาร และหัวข้อที่จะทำการวิเคราะห์
2. การวางเค้าโครงหาข้อมูล โดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความในเอกสารที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ และจัดไว้เป็นประเภท (categories)
3. ต้องคำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์
4. การวิเคราะห์เนื้อหาจะกระทำกับเนื้อหาตามที่ปรากฏ (manifest content) ในเอกสารมากกว่า กระทำกับเนื้อหาที่ซ่อนอยู่ (latent content) การวัดความถี่ของคำหรือข้อความในเอกสารหมายถึงคำหรือข้อความที่มีอยู่ไม่ใช่คำหรือข้อความที่ผู้วิจัยตีความได้
5. สรุปผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 4 หากเป็นการวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยจะสรุปผลตามข้อมูลที่ได้ แต่ถ้าเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจะนำสาระสำคัญจากตัวบทและอาจใช้วิธีสรุปใจความมากกว่าการวัดความถี่

วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

1. ขั้นการแปลภาษาเป็นข้อมูล จะทำได้ต่อเมื่อผู้วิเคราะห์จับประเด็นที่ซ่อนอยู่ในเนื้อหาสาระได้ อย่างชัดเจนก่อน และแยกเนื้อหาสาระออกเป็นส่วนย่อย ๆ เช่น แยกตามเนื้อหาหรือตัวแปร แยกเป็นสาย (chain) แยกตามมิติ เป็นต้น
2. ขั้นการแปลข้อมูลเอกสารเป็นตัวเลข การแปลข้อมูลจากส่วนย่อย (ในขั้นที่ 1) ออกเป็นตัวเลข สามารถทำได้ 2 แบบคือ แปลเป็นจำนวน (หรือความถี่) กับแปลเป็นค่า หรือคะแนน (อุทุมพร จามมาน. 2531 : 13)

ประโยชน์ของการวิเคราะห์เนื้อหา เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ (2522 : 129-130) ได้สรุปประโยชน์ของการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ดังนี้

1. ทำให้ทราบสภาพการณ์ปัจจุบันของสิ่งที่ศึกษา
 2. ทำให้ทราบแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้
 3. เพื่อสำรวจจุดอ่อนต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน
 4. ใช้เป็นเทคนิคหนึ่งในการศึกษาพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลง
 5. เป็นแนวทางในการค้นหาข้อแตกต่างระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในเชิงปฏิบัติ ซึ่งอาจเปรียบเทียบลักษณะและผลของการปฏิบัติงานได้
 6. ใช้ประเมินผลงานว่าสอดคล้องตามเป้าหมาย หรือทฤษฎีที่อ้างไว้หรือไม่
 7. ใช้สำรวจความลำเอียง ทศนคติ หรือความคิดเห็นอื่น ๆ ที่สอดแทรกอยู่ในการปฏิบัติงาน
- พรพิมล มโนชัย (2541 : 7) ได้สรุปประโยชน์ของการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารว่า ทำให้ทราบความเป็นจริงในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของสิ่งที่กำลังศึกษา เป็นการสำรวจจุดบกพร่อง ผลของการปฏิบัติงาน ซึ่งจะนำไปหาวิธีการแก้ไขให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ต่อไป แต่มีข้อพึงระวังในการวิเคราะห์เอกสาร ประการแรก จะต้องเป็นเนื้อหาตามที่มีอยู่ในเอกสาร ไม่ใช่เนื้อหาที่ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนด

และประการที่สอง คือ คุณลักษณะเฉพาะที่นักวิจัยจะบรรยายหรือวิเคราะห์ ควรเป็นคุณลักษณะที่ดึงขึ้นมา จากเอกสารมากกว่าเป็นการบรรยายหรือวิเคราะห์ โดยมีกรอบแนวคิดทฤษฎี กำหนดไว้ล่วงหน้า ซึ่งกรอบแนวคิดเป็นเพียงสิ่งที่นำมาช่วยในการสร้างข้อสรุปหรือโยงข้อมูลที่ดึงออกมาได้แล้วเท่านั้น

ความเชื่อถือได้ของผลการวิเคราะห์

การวิเคราะห์เนื้อหา มักอิงผู้วิเคราะห์เป็นส่วนใหญ่ จะเห็นได้ว่าผลการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารเดียวกัน แต่ต่างที่คนวิเคราะห์มักให้คำขอบแตกต่างกัน ทั้งนี้มาจากแหล่งความคลาดเคลื่อนหลายอย่าง เช่น ลักษณะและความสามารถของผู้วิเคราะห์ ความสมบูรณ์ของข้อมูล การสุ่มข้อมูลมาวิเคราะห์และวิธีการวิเคราะห์ สามารถจำแนกความเชื่อถือได้ผลของการวิเคราะห์นี้ออกเป็นความเที่ยง (Reliability) กับความตรง (Validity) ดังนี้ (อุทุมพร จามรมาณ. 2531 : 14-15)

1. ความเที่ยงของผลการวิเคราะห์เนื้อหา มีความครอบคลุมอยู่ 3 ประเด็น ดังนี้คือ

1.1 ความคงที่ แหล่งความคลาดเคลื่อนจากผู้วิเคราะห์มีความไม่แน่นอนในการพิจารณาวิเคราะห์ และสรุปความหมาย การตรวจสอบความคงที่ ทำได้โดยการวิเคราะห์ซ้ำแล้วเปรียบเทียบผลวิเคราะห์ทั้ง 2 ครั้งว่าแตกต่างกันหรือเหมือนกัน

1.2 ความเหมือนเดิม แหล่งความคลาดเคลื่อนมาจากความไม่คงเส้นคงวาของผู้วิเคราะห์แต่ละคน และความไม่สอดคล้องของผลการวิเคราะห์ของผู้วิเคราะห์หลายคน เช่น ผู้วิเคราะห์ให้รหัสแตกต่างออกไปทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่องเดียวกัน หรือผู้วิเคราะห์สองคนแปลเนื้อหาต่างกัน การตรวจสอบความเที่ยงแบบนี้ทำได้โดยการตรวจสอบทุกขั้นตอน

1.3 ความแม่นยำ แหล่งความคลาดเคลื่อนมาจากความไม่คงเส้นคงวาของผู้วิเคราะห์แต่ละคน ความไม่สอดคล้องของผลการวิเคราะห์ของผู้วิเคราะห์ด้วยกันเอง และผลการวิเคราะห์แตกต่างจากมาตรฐาน หรือเกณฑ์ที่ยอมรับกัน วิธีตรวจสอบความเที่ยงแบบนี้คือการตรวจสอบเกี่ยวกับเกณฑ์ หรือมาตรฐานทุก ๆ ขั้นตอน

2. ความตรงของผลการวิเคราะห์เนื้อหา หมายถึงผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับความเป็นจริงมากน้อยเพียงใด ความตรงของผลวิเคราะห์เนื้อหา มี 5 ประเภท คือ

2.1 ความตรงที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล หมายถึงข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์สอดคล้องกับข้อเท็จจริงมากน้อยเพียงใด หรืออีกนัยหนึ่งคือ นำเนื้อหาที่ถูกต้องมาวิเคราะห์หรือไม่

2.2 ความตรงตามความหมาย หมายถึง การจัดกลุ่มเนื้อหาก่อนการวิเคราะห์ เพื่อให้คำจำกัดความของคำตรงตามความหมายหรือไม่ วิธีการตรวจสอบความตรงแบบนี้ทำได้โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญอื่นมาตรวจสอบ

2.3 ความตรงตามการสุ่ม ดังได้กล่าวมาแล้วว่าเอกสารสิ่งพิมพ์ เนื้อหาสาระที่จะนำมาวิเคราะห์นี้มีปริมาณมาก จำเป็นต้องมีการสุ่มออกมา เช่น การวิเคราะห์โปรแกรมทางโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน การสุ่มโปรแกรมจึงสำคัญมาก การระบุประชากรของเนื้อหาจึงมีความจำเป็น การอธิบาย

การลุ่มตัวอย่างไม่ลำเอียงเป็นวิธีการในการตรวจสอบความเที่ยงตรงแบบนี้

2.4 ความตรงตามทฤษฎีและการวิเคราะห์ที่ใช้วิธีการ 2 อย่างน่าจะให้ผลการวิเคราะห์ออกมาเหมือนกัน

2.5 ความตรงตามทฤษฎี ผลการวิเคราะห์น่าจะสอดคล้องกับทฤษฎี หลักการ หรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์หมวดหมู่หนังสือระบบทศนิยมของคิวอี้

เป็นที่ยอมรับกันว่าเอกสารสารสนเทศในรูปแบบลักษณะประเภทหนังสือ จะเป็นวัสดุหลักที่จัดบริการอยู่ในห้องสมุดทั่วไป และมีปริมาณมากกว่าวัสดุอื่น ๆ เมื่อหนังสือมีปริมาณเพิ่มเติมมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีระบบการจัดเก็บที่ดีเพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง ในการจัดเก็บและค้นคืน สำหรับการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ และการศึกษาค้นคว้าของผู้ใช้บริการ ระบบการจัดเก็บที่คั้นนั้นจะต้องเหมาะสมกับสภาพของห้องสมุดแต่ละแห่ง และที่สำคัญการจัดเก็บควรยึดถือเนื้อหาวิชาของหนังสือแต่ละเล่ม และแต่ละชื่อเรื่องเป็นหลัก (พวา พันธุ์เมฆา. 2536 : 19)

สำหรับการแบ่งหมวดหมู่หนังสือที่นิยมใช้กันแพร่หลายเป็นที่รู้จักกันดีในประเทศไทยมี 2 ระบบ คือ ระบบทศนิยมของคิวอี้ (Dewey Decimal Classification) และระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Classification) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การแบ่งเนื้อหาตามหมวดหมู่หนังสือ ระบบทศนิยมของคิวอี้ ซึ่งเป็นระบบการแบ่งหมวดหมู่ที่นิยมใช้กันมากในห้องสมุดทั่วไป โดยเฉพาะห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดวิทยาลัย หรือห้องสมุดขนาดกลาง การที่ระบบนี้ได้รับความนิยมแพร่หลายเพราะว่า ระบบดังกล่าวมีการแบ่งความรู้ในโลกออกเป็นหมวดหมู่ตามลำดับอย่างมีเหตุผล หมวดใหญ่ของการแบ่ง ไม่ยุ่งยากซับซ้อน สามารถจดจำได้ง่าย สัญลักษณ์ที่ใช้แทนเนื้อหาความรู้เป็นตัวเลขที่เราใช้กันอยู่ประจำวัน (พวา พันธุ์เมฆา. 2541 : 7) ผู้ใช้ห้องสมุดทั่วไปสามารถปรับตัวให้คุ้นเคยกับระบบการจัดหมู่หนังสือนี้และค้นหาหนังสือได้อย่างรวดเร็ว ผู้ที่เป็นต้นคิดระบบการแบ่งหมู่ดังกล่าวนี้ คือ เมลวิล คิวอี้ (Mevil Dewey)

คิวอี้ได้แบ่งความรู้ในโลกออกเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ โดยในตอนแรกแบ่งได้ 9 หมวดใหญ่ ซึ่งยึดแนววิวัฒนาการของมนุษย์เป็นหลักในการพิจารณา คือ

ปรัชญา	วิชาที่มนุษย์อยากทราบว่าตนคือใคร ตนเกิดมาทำไม
ศาสนา	วิชาที่มนุษย์ต้องการทราบความจริงของชีวิต การหลุดพ้นจากความทุกข์
สังคมศาสตร์	วิชาที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคม
ภาษา	วิชาที่ช่วยในการสื่อสารของมนุษย์ให้มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน

- 300 สังคมศาสตร์
- 310 สถิติทั่วไป
- 320 รัฐศาสตร์
- 330 เศรษฐศาสตร์
- 340 กฎหมาย
- 350 รัฐประศาสนศาสตร์ การบริหารรัฐกิจ การบริหารกองทัพ
- 360 ปัญหาสังคม และบริการสังคม
- 370 การศึกษา
- 380 การพาณิชย์ การสื่อสาร การขนส่ง
- 390 ประเพณี ขนบธรรมเนียม คติชนวิทยา
- 400 ภาษา
- 410 ภาษาศาสตร์
- 420 ภาษาอังกฤษ
- 430 ภาษาเยอรมัน
- 440 ภาษาฝรั่งเศส
- 450 ภาษาอิตาลี
- 460 ภาษาสเปน ภาษาโปรตุเกส
- 470 ภาษาละติน
- 480 ภาษากรีก
- 490 ภาษาอื่น ๆ
- 500 วิทยาศาสตร์
- 510 คณิตศาสตร์
- 520 ดาราศาสตร์
- 530 ฟิสิกส์
- 540 เคมี
- 550 การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับโลก
- 560 บรรพชีวินวิทยา
- 570 วิทยาศาสตร์ของสิ่งมีชีวิต
- 580 วิทยาศาสตร์เกี่ยวกับพืช
- 590 วิทยาศาสตร์เกี่ยวกับสัตว์
- 600 เทคโนโลยี
- 610 แพทยศาสตร์

วิทยาศาสตร์	วิชาที่มนุษย์ได้พบ เกี่ยวกับความจริงตามธรรมชาติ
วิทยาศาสตร์ประยุกต์	วิชาที่มนุษย์นำความรู้เกี่ยวกับความจริงในธรรมชาติมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์
ศิลปะและนันทนาการ	วิชาที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อความจรรโลงใจของตน
วรรณคดี	วิชาที่มนุษย์ต้องการแสดงความคิด ความประทับใจไว้ด้วยสัญลักษณ์
ประวัติศาสตร์	วิชาที่มนุษย์ได้บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในยุคสมัยต่าง ๆ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ทราบความเป็นจริง

เมื่อแบ่งความรู้ได้ 9 หมวดแล้ว พบปัญหาว่าความรู้บางเรื่อง ไม่สามารถจัดลงใน 9 หมวดที่แบ่งไว้แล้วได้ คิวอี้จึงเพิ่มหมวดพิเศษขึ้นมามีอีกเป็นหมวดทั่วไป หรือหมวดเบ็ดเตล็ด เป็นการรวมเอาความรู้ที่ไม่อาจจัดลงในหมวดอื่นใดมาไว้ในหมวดนี้ ดังนั้นจึงรวมเป็น 10 หมวดใหญ่ ส่วนสัญลักษณ์ที่นำมาแทนเนื้อหาของความรู้นั้น คิวอี้เลือกใช้ตัวเลขที่คนทั่วไปใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวัน โดยมีการใช้พอสรุปได้คือ ใช้ตัวเลข 3 หลัก หากตัวเลขมากกว่า 3 หลัก ให้จุดทศนิยมหลังหลักที่ 3 ดังนั้นการแบ่งครั้งแรกของระบบทศนิยม จึงเป็นดังนี้

000	เบ็ดเตล็ด ทั่วไป
100	ปรัชญา
200	ศาสนา
300	สังคมศาสตร์
400	ภาษา
500	วิทยาศาสตร์
600	เทคโนโลยี
700	ศิลปะและนันทนาการ
800	วรรณคดี
900	ประวัติศาสตร์

จากหมวดวิชาใหญ่ ๆ 10 หมวดข้างต้นจะสามารถแบ่งเป็นหมวดย่อย โดยเปลี่ยนสัญลักษณ์ตัวเลขหลักที่ 2 จากเลข 0 เป็นเลข 1-9 จึงมีหมวดย่อยเพิ่มขึ้นอีก 9 หมวดย่อย และในหมวดย่อยนี้ยังแบ่งเนื้อหาวิชาลงไปได้อีก โดยเปลี่ยนเลขสัญลักษณ์หลักที่ 3 ไปในแนวทางเดียวกับที่กล่าวมาแล้ว และหากต้องการแบ่งให้ย่อยลงไปอีกก็นำเลขทศนิยมมาใช้แบ่งต่อไปอีก

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แผนการแบ่งหมู่ระบบทศนิยม ของคิวอี้ ในการวิเคราะห์เนื้อหา ตามการแบ่งหมวดใหญ่และหมวดย่อยดังนี้

แผนการแบ่งหมู่ระบบทศนิยม

การแบ่งหมวดใหญ่ออกเป็นหมวดย่อย หรือ การแบ่งครั้งที่ 1 (พวา พันธุ์เมฆา. 2541 : 11-14)

000 ความรู้ทั่วไป

- 010 บรรณานุกรมและแค็ตตาล็อก
- 020 บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
- 030 หนังสือรวบรวมความรู้ทั่วไป สารานุกรม
- 040 (ไม่ได้กำหนดใช้)
- 050 สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง วารสาร และครรชนิของสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ครรชนิวารสาร
- 060 องค์กรต่างๆ และพิพิธภัณฑ์วิทยา
- 070 วารสารศาสตร์ การพิมพ์
- 080 รวมเรื่องทั่วไปที่ไม่อาจจัดลงในหมวดหมู่ใดหมวดหมู่หนึ่งได้
- 090 หนังสือต้นฉบับตัวเขียนและหนังสือหายาก

100 ปรัชญา

- 110 อภิปรัชญา
- 120 ทฤษฎีแห่งความรู้ ความเป็นมนุษย์
- 130 จิตวิทยานามธรรม
- 140 ความคิดทางปรัชญาเฉพาะกลุ่ม
- 150 จิตวิทยา
- 160 ตรรกวิทยา
- 170 จริยศาสตร์ จริยธรรม ศีลธรรม
- 180 ปรัชญาสมัยโบราณ ปรัชญาสมัยกลาง ปรัชญาตะวันออก
- 190 ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่

200 ศาสนา

- 210 ศาสนาธรรมชาติ
- 220 คัมภีร์ไบเบิล
- 230 เทววิทยาตามแนวคริสต์ศาสนา
- 240 ศีลธรรมของชาวคริสเตียน
- 250 ศาสนาคริสต์ในท้องถิ่นและระเบียบแบบแผนปฏิบัติ
- 260 สังคมของชาวคริสต์ และศาสนศาสตร์
- 270 ประวัติศาสนาคริสต์
- 280 นิกายต่างๆ ในศาสนาคริสต์
- 290 ศาสนาเปรียบเทียบและศาสนาอื่น ๆ

- 620 วิศวกรรมศาสตร์
- 630 เกษตรศาสตร์
- 640 คหกรรมศาสตร์ และชีวิตรอบครัว
- 650 การจัดการธุรกิจ
- 660 วิศวกรรมเคมี และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง
- 670 โรงงาน ผลิตภัณฑ์จากโรงงาน
- 680 โรงงานผลิตสิ่งของเพื่อประโยชน์เฉพาะอย่าง
- 690 การก่อสร้างและวัสดุก่อสร้าง
- 700 ศิลปะ วิจิตรศิลป์ มัณฑนศิลป์
 - 710 ภูมิสถาปัตย์ การออกแบบบริเวณในพื้นที่
 - 720 สถาปัตยกรรม
 - 730 ประติมากรรม และศิลปะพลาสติก
 - 740 การวาดเขียน และศิลปะตกแต่ง
 - 750 จิตรกรรม การเขียนภาพ
 - 760 ศิลปะการพิมพ์ ศิลปะกราฟฟิก
 - 770 การถ่ายภาพ และภาพถ่าย
 - 780 ดนตรี
 - 790 นันทนาการ ศิลปะการแสดง การกีฬา
- 800 วรรณคดี
 - 810 วรรณคดีอเมริกัน
 - 820 วรรณคดีอังกฤษ
 - 830 วรรณคดีเยอรมัน
 - 840 วรรณคดีฝรั่งเศส
 - 850 วรรณคดีอิตาลี
 - 860 วรรณคดีสเปน วรรณคดีโปรตุเกส
 - 870 วรรณคดีละติน
 - 880 วรรณคดีกรีก
 - 890 วรรณคดีอื่น ๆ
- 900 ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์
 - 910 ภูมิศาสตร์
 - 920 ชีวิตประวัติ ประวัติบุคคล
 - 930 ประวัติศาสตร์โลกโบราณ

- 940 ประวัติศาสตร์ทวีปยุโรป
- 950 ประวัติศาสตร์ทวีปเอเชีย
- 960 ประวัติศาสตร์ทวีปแอฟริกา
- 970 ประวัติศาสตร์ทวีปอเมริกาเหนือ
- 980 ประวัติศาสตร์ทวีปอเมริกาใต้
- 990 ประวัติศาสตร์ส่วนอื่น ๆ ของโลก และบริเวณนอกโลก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาสิ่งพิมพ์ภาคตะวันออกโดยภาพรวม ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาค้นคว้ามาก่อน พบเพียงการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ ในสาขาวิชาอื่น ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2543 กิตติมา สักคาภิรมย์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้วิเคราะห์เนื้อหาเชิงสาระการประชุมสภามหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยบูรพา ตามวาระการประชุม โดยศึกษาความสอดคล้องของเนื้อหาเชิงสาระการประชุมสภามหาวิทยาลัยกับบทบาท อำนาจและหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย และศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาเชิงสาระการประชุมฯ โดยศึกษาจากรายงานการประชุมฯ ปี พ.ศ. 2539-2542 จำนวน 27 ฉบับ มีเนื้อหาจำนวน 1,045 เนื้อหา จากผลการวิจัยพบว่า 1) เนื้อหาเชิงกระบวนการส่วนใหญ่ของสภามหาวิทยาลัย ทำหน้าที่ประธานการประชุม มีจำนวนผู้เข้าประชุม 15 คน โดยทั่ว ๆ ไป มีจำนวนวาระ 5 วาระ เวลาเริ่มประชุมและเลิกประชุมไม่แน่นอน วันที่กำหนดให้มีการประชุมคือวันพุธ 2) เนื้อหาเชิงสาระตามวาระการประชุม วาระที่ 1 เป็นเรื่องประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับ รายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย วาระที่ 2 เป็นเรื่องรับรองและแก้ไขรายงานการประชุมครั้งที่แล้ว วาระที่ 3 เป็นเรื่องสืบเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นการพิจารณา ให้ความเห็นชอบหลักสูตร 3) ความสอดคล้องของเนื้อหาเชิงสาระการประชุม กับบทบาท อำนาจหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่สอดคล้องกับบทบาท อำนาจหน้าที่โดยตรง 4) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาเชิงสาระการประชุมสภามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ เป็นเรื่องพิจารณาให้ความเห็นชอบหลักสูตรที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่เนื้อหาเชิงสาระเรื่องร่างระเบียบเกี่ยวกับการเงินมีแนวโน้มลดลง

พิณทิพย์ รื่นวงษา (2538 : XIV-XIX) ได้วิเคราะห์สิ่งตีพิมพ์ของอาจารย์ มหาวิทยาลัย ของรัฐในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2528-2537 โดยวิเคราะห์จากฐานข้อมูลมาตรฐานสากล ทางด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ จาก 6 ฐานข้อมูล คือ ERIC, SOCIAL SCISEARCH, SOCIOLOGICAL ABSTRACTS, PSYCHO INFO, ART & HUMANITIES และ LINGUISTICS & LANGUAGE BEHAVIOR ABSTRACTS จำนวนทั้งหมด 384 เรื่อง จาก 11 มหาวิทยาลัย พบว่า เป็นสิ่งตีพิมพ์สาขาวิชาสังคมศาสตร์มากที่สุด ส่วนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้วิเคราะห์ ถึงสิ่งพิมพ์จาก 4 ฐาน ข้อมูล คือ SCISEARCH, MEDLINE, CHEMICAL ABSTRACTS (CA) และ BIOSIS จำนวนทั้งหมด 5,741 เรื่องจาก

15 มหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า สิ่งตีพิมพ์ในสาขาวิชาการแพทย์จากคณะแพทยศาสตร์มากที่สุด รองลงมาคือ สิ่งตีพิมพ์จากคณะวิทยาศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์ ตามลำดับ

กองนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2537 : 15) วิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาเอกชนระหว่าง พ.ศ. 2526-2536 โดยศึกษาจากวิทยานิพนธ์หรือปริญญาานิพนธ์ และรายงานวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 227 เรื่อง นำมาวิเคราะห์ จำแนกตามหน่วยงาน หรือสถาบันการศึกษาที่ทำการวิจัย ประเภทโรงเรียนเอกชน เรื่องที่ทำการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัยและวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผลการศึกษาพบว่า ผลงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ หรือปริญญาานิพนธ์ ระดับปริญญาโทของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยและ โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ได้รับการวิจัยมากที่สุด เรื่องที่ได้รับการวิจัยมากที่สุด เป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารวิชาการทั้งประเภทสามัญศึกษา และอาชีวศึกษา งานวิจัยส่วนมากใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยส่วนมากจะเป็นแบบสอบถาม

และในปี พ.ศ. 2530 อากาศ สุวรรณธรรม (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสอดคล้องของเนื้อหาในสิ่งพิมพ์สาขาพืชสวนที่มีอยู่ในสำนักหอสมุด กับรายวิชาในหลักสูตรระดับปริญญาโท สาขาพืชสวน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่าสิ่งพิมพ์ในสาขาพืชสวนส่วนใหญ่มีเนื้อหาสอดคล้องกับรายวิชา และหัวข้อที่จำแนกเนื้อหาในรายวิชาของหลักสูตรระดับปริญญาโท สาขาพืชสวน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยรายวิชาพืชสวน 454 การ ใช้สารเคมีกับพืชสวน เป็นรายวิชาที่มีจำนวนสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาสอดคล้องมากที่สุด ส่วนรายวิชาที่มีจำนวนสิ่งพิมพ์สอดคล้องน้อยที่สุด คือรายวิชาพืชสวน 412 คุณภาพและลักษณะของผักและผลไม้สด ส่วนหัวข้อจำแนกเนื้อหาตามรายวิชาที่สิ่งพิมพ์มีเนื้อหาสอดคล้องมากที่สุด คือ ข้อที่ 3 ไม่ผลเขตร้อนชนิดต่าง ๆ ในรายวิชาพืชสวน 441 ใช้ผลเขตร้อน ส่วนหัวข้อที่จำแนกเนื้อหาในรายวิชาที่ไม่มีสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาสอดคล้องมีทั้งหมด 12 หัวข้อ ใน 9 รายวิชา

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารประเภทต่าง ๆ สรุปได้ว่า การวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ จะมีวิธีการกำหนดขอบเขต หรือหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์แตกต่างกันไป ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นและ ตามความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ในการจำแนกข้อมูลของผู้วิจัยแต่ละคน ในด้านเนื้อหาที่นำมาวิเคราะห์ จะมีลักษณะเฉพาะสาขาวิชา หรือตามประเภทสิ่งพิมพ์ ส่วนเนื้อหาสิ่งพิมพ์เฉพาะด้าน ที่เกี่ยวกับภาคตะวันออกเฉียงใต้ยังไม่มีการศึกษาวิจัย

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศพบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือ โดยยาง (Yang, 1997 : 3730-A) ได้ศึกษาการวิเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือพิมพ์ เดอะนิวยอร์ก ทามส์ (The New York Times) และเดอะ ทามส์ (The Times) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ความอดอยาก ความขาดแคลน ในประเทศรัสเซีย ในปี ค.ศ. 1932-1933 และในประเทศจีน ระหว่างปี ค.ศ. 1959-1961 ผลการศึกษาพบว่า มีบทความที่เกี่ยวกับความอดอยากในประเทศรัสเซีย จำนวน 172 เรื่อง และประเทศจีน 111 เรื่อง ในการวิเคราะห์การเสนอข่าว พบปัญหาเกี่ยวกับการเนื้อหาของข่าว เพราะมีข้อจำกัด ทั้งในระบบคำ การปฏิบัติตามระเบียบข่าว และเกิดจากความกดดันจากรัฐบาล ซึ่งส่งผลถึงเกณฑ์มาตรฐานข่าว สิทธิของข่าว และกระบวนการ

การเสนอข่าวด้วย ในปีเดียวกันนี้แม็คโรเบิร์ต และแม็คโรเบิร์ต (McRoberts and McRoberts. 1997 : 274-275) ได้ศึกษาการวิเคราะห์เนื้อหาของบทความที่นำมาอ้างอิงในวารสาร Botany Journal เป็นการศึกษาเพื่อที่จะอธิบายถึงผลที่ได้จากการวิเคราะห์บทความที่ผู้เขียนใช้อ้างถึง แล้วนำไปเปรียบเทียบกับผลการวิเคราะห์อื่นในลักษณะที่แตกต่างกันไป พบว่าผลการวิเคราะห์ทั้ง 2 แบบ ไม่ได้สนับสนุนสมมติฐานในเรื่องการวิเคราะห์บทความอ้างอิง ที่ผู้เขียนมักสอดแทรกความคิดเห็นของตนเองแทรกปนในเนื้อหาที่นำไปอ้างอิงเหล่านั้น

เฮส (Hess. 1996 : 3655-B) ได้วิเคราะห์เนื้อหาของวารสารการศึกษาต่อเนื่อง ทางการศึกษาพยาบาล จากปี ค.ศ. 1984-1994 โดยการศึกษาจากวารสารชื่อ The Journal of Continuing Education in Nursing ให้ความรู้ทางทฤษฎีและการปฏิบัติทางการพยาบาล โดยมีบทความที่ปรากฏ มากกว่า 11 ปี มาแล้ว จากนักเขียนที่มีความเชี่ยวชาญ ในปี 1984 สำนักพิมพ์เบนเนอร์ (Benner) เป็นผู้มีมีความเชี่ยวชาญและชำนาญในการพยาบาลผู้ป่วย ในสถานพยาบาล ทั้งในแง่ทฤษฎีและปฏิบัติ ได้ใช้โครงการของเบนเนอร์ประกอบด้วย ทฤษฎีความรู้ จัดทำเป็นบทสรุปในการพิจารณา ไปสู่การเขียนบทความทางการพยาบาล โดยวารสารได้จัดเตรียมความรู้ที่จำเป็นสำหรับการพยาบาล ทำให้การพยาบาล ง่าย สะดวก สามารถนำไปปฏิบัติได้ตั้งแต่ผู้เริ่มหัดจนถึงผู้เชี่ยวชาญทางการพยาบาล การศึกษาต่อเนื่อง ทางวิชาชีพพยาบาล ได้พัฒนารูปแบบใหม่ โดยผู้เชี่ยวชาญได้วางแผนจัด โปรแกรมความต้องการของทุกระดับวิชาชีพพยาบาล ทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้จัดเตรียมความรู้ใหม่ ๆ ทางการศึกษาต่อเนื่องของการพยาบาล รวมทั้งความพยายามวิเคราะห์วารสารทางการพยาบาล โดยใช้ หลักการของเบนเนอร์

คูเปอร์ (Cooper. 1991 : 4130-A) ได้วิเคราะห์เนื้อหาของวรรณกรรมสำหรับเด็ก ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เขียนโดยนักเขียนชาวอเมริกันและชาวอังกฤษ ศึกษาจากวรรณกรรม 19 ชื่อเรื่อง ที่เนื้อเรื่องจะสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเนื้อหาประกอบด้วยการแสดงความคิดเห็น ก่อนเกิดสงครามโลก จากวรรณกรรม ทั้ง 19 ชื่อเรื่อง ซึ่งให้เห็นเชื้อชาติและความใกล้ชิดกับสงครามของนักเขียนจะมีส่วนสัมพันธ์กับเนื้อหาของเรื่องสงครามมาก โดยนักเขียนชาวอเมริกันจะเสนอเนื้อหาโดยทั่วไป ที่มีต่อสงครามโลก แต่นักเขียนชาวอังกฤษ จะสะท้อนความคิดที่รุนแรงเกี่ยวกับสงครามโลก ซึ่งวรรณกรรมก็มีผลต่อชัยชนะในการต่อต้านสงคราม โดยเฉพาะการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก ควรหาหนทางสอดแทรกวัฒนธรรม ประเพณีไปด้วยโดยไม่ควรละเลย

เฟอร์เนกีส (Fernekes. 1975 : 4574-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหนังสือในห้องสมุดของวิทยาลัยชุมชนที่คลีฟแลนด์ (Cleveland State University Community College) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินค่าหนังสือในห้องสมุดที่จัดหาเข้ามาเพื่อสนับสนุนวิชาที่เปิดสอน และเพื่อจัดหาหนังสือให้สัมพันธ์กับหลักสูตรที่จะเปิดสอน โดยวิธีการ 3 วิธี คือ 1) ใช้แผนการจัดหมู่ระบบรัฐสภาอเมริกันในการแบ่งกลุ่มวิชาในหลักสูตร แล้วนำไปหาความสัมพันธ์กับหนังสือที่มีอยู่ในหมวดหมู่นั้น 2) ดำรวจรายชื่อหนังสือในห้องสมุดกับรายชื่อหนังสือที่แนะนำไว้ใน American Book Publishing Record ปี ค.ศ. 1972 และ 3) ใช้แบบสอบถาม ถามวิธีการใช้หนังสือของนักศึกษา ผลปรากฏว่าการศึกษาโดยใช้วิธีการที่ 1 ช่วยให้ทราบว่า

หนังสือที่มีอยู่นอกจากจะช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน ในสาขาวิชาที่มีหมวดหมู่ตรงกันแล้วยังช่วยในการเรียน การสอนในสาขาวิชาอื่นที่มีความสัมพันธ์กันอีกด้วย ส่วนรายชื่อหนังสือที่แนะนำไว้ใน American Book Publishing Record เป็นหนังสือที่มีความสำคัญควรจัดหาเข้ามาในห้องสมุด นอกจากนี้ยังพบว่าสถิติในการยืมหนังสือเป็นประโยชน์ในการประเมินค่าข้อมูลจากแบบสอบถามอีกด้วย

ในปี ค.ศ. 1960 แฮร์ริแมน (Harriman. 1960 : 1423) ได้วิเคราะห์หนังสือแบบเรียนวิชาเคมีที่ใช้กันมากในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 12 เล่ม โดยเปรียบเทียบหัวข้อเรื่องของหนังสือแบบเรียนกับข้อเสนอแนะของสมาคมเคมีอเมริกัน ที่ได้พิมพ์ไว้ใน Journal of Chemical Education ปี ค.ศ. 1924 และปี ค.ศ. 1957 ผลของการ วิจัยสรุปได้ดังนี้ หนังสือแบบเรียนที่ใช้อยู่ปัจจุบัน (ค.ศ. 1960) มีหัวข้อเรื่องส่วนใหญ่ สอดคล้องกับ ข้อเสนอแนะของสมาคมเคมีอเมริกันที่ให้ไว้ในปี ค.ศ. 1924 มากกว่าข้อเสนอแนะของปี ค.ศ. 1957

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารของต่างประเทศนั้น พบว่ามีการศึกษาน้อยมาก ส่วนเนื้อหาที่นำมาวิเคราะห์ ส่วนใหญ่มีรายละเอียดลึกซึ้งและแยกย่อยตามลักษณะเฉพาะของการศึกษาวิจัยแต่ละประเด็น เกณฑ์ในการวิเคราะห์เนื้อหาแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของสิ่งพิมพ์ที่ทำการวิจัยและตามที่คุณศึกษาวิจัยกำหนด